

Sygn. akt IV KK 184/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Buliński

SSN Małgorzata Gierszon

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Małgorzaty Wilkosz - Śliwy ,
w sprawie J. R.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 4 października 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego

z dnia 6 grudnia 2011 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej umorzenia postępowania w pkt. 1 oraz orzeczenia o karze łącznej w pkt. II, ppkt 1 i w tym zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

UZASADNIENIE

J. R. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego z dnia 6 marca 2007 r., sygn. akt XI K 1496/06, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., popełnione 29 lipca 2006 r. - na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat

próby i na karę grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 10 zł, z orzeczeniem środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych i rowerów na okres 3 lat, na poczet którego zaliczony został okres zatrzymania prawa jazdy od 29.07.2006 r. do 06.03.2007 r.; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 16.10.2008 r., sygn. akt Ko 6014/08, zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;

2. Sądu Rejonowego z dnia 30.06.2010 r., sygn. akt XI K 783/10, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione 14 listopada 2009 r. - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, z zaliczeniem na jej poczet okresu zatrzymania od 14 do 15 listopada 2009 r. i z orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 lat;

3. Sądu Rejonowego z dnia 9 października 2008r., sygn. akt XI K 861/08, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., popełnione 2 czerwca 2008r. - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby i na karę grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych po 10 zł, z zaliczeniem na poczet kary grzywny okresu zatrzymania w dniu 3 czerwca 2008 r.;

4. Sądu Rejonowego z dnia 7 stycznia 2008r., sygn. akt XVI K 1224/07, za przestępstwo z art. 244 k.k., popełnione 18 lipca 2007 r. - na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz na karę grzywny w wymiarze 30 stawek dziennych po 10 zł; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 4 stycznia 2011 r., sygn. akt Ko 6781/10, zarządzono wykonanie kary pozbawienie wolności z równoczesnym skróceniem okresu tej kary o 30 dni, tj. o okres odpowiadający ilości uiszczonych stawek dziennych grzywny;

5. Sądu Rejonowego z dnia 15 maja 2008 r., sygn. akt XI K 201/08, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione 20 grudnia 2007 r. - na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby, z orzeczeniem kary grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 zł i z zaliczeniem na poczet tej kary okresu zatrzymania w dniach od 20 grudnia 2007 r. do 22 grudnia 2007 r. oraz z orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 8 kwietnia 2010 r., sygn. akt Ko 7362/09, zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;

6. Sądu Rejonowego z dnia 15.03.2011 r., sygn. akt XI K 1522/10, za przestępstwo z art. 244 k.k., popełnione 9 czerwca 2010 r. - na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;

7. Sądu Rejonowego z dnia 15 listopada 2007 r., sygn. akt XI K 1121/07, za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k., popełnione 26 lipca 2007 r. - na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby i na karę grzywny w wymiarze 80 stawek dziennych po 10 zł, z zaliczeniem na poczet kary grzywny okresu zatrzymania od 26 do 28 lipca 2007 r. i z orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych i rowerów na okres 2 lat; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 8 stycznia 2009 r., sygn. Ko 8391/08, zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy wyrokiem łącznym z dnia 6 grudnia 2011 r., sygn. akt XI K565/11:

I. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego, obejmującego skazania ze spraw Sądu Rejonowego o sygn. akt XI K 1496/06, XIK 861/08 i XIK 1121/07 (pkt 1, 3 i 7);

II. 1. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył kary pozbawienia wolności i grzywny, orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawach o sygn. akt: XVI K 1224/07 (pkt 4) i XI K 201/08 (pkt 5) i orzekł wobec J. R. karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych po 10 zł;

2. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary pozbawienia wolności, orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawach o sygn. akt XI K 783/10 (pkt 2) oraz XI K 1522/10 (pkt 6) i wymierzył J. R. karę łączną 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 14 grudnia 2011 r.

Od tego orzeczenia kasację na niekorzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, podnosząc następujące zarzuty:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa procesowego - art. 572 k.p.k., polegające na umorzeniu postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego w sprawie Sądu Rejonowego, sygn. akt XI K 1121/07, mimo istnienia określonych w art. 85 k.k. warunków do połączenia orzeczonej tym wyrokiem wobec J. R. kary pozbawienia wolności z karą

pozbawienia wolności, wymierzoną temu skazanemu wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 7 stycznia 2008 r., sygn. akt XVI K 1224/07;

2. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa materialnego - art. 85 k.k., polegające na połączeniu jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec J. R. wyrokami: Sądu Rejonowego z dnia 15 maja 2008 r., sygn. akt XI K 201/08 i Sądu Rejonowego z dnia 7 stycznia 2008 r., sygn. akt XVI K 1224/07, i orzeczeniu kary łącznej, mimo braku przesłanek określonych w tym przepisie.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego w części dotyczącej pkt I oraz pkt II ppkt 1 i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego zasługuje na uwzględnienie.

Występujący w sprawie problem prawny, dotyczący stosowania instytucji kary łącznej w odniesieniu do skazanego, którego sytuacja prawna mogłaby prowadzić do różnych konfiguracji łączenia poszczególnych wyroków „jednostkowych”, prowadził także jeszcze pod rządami poprzednio obowiązującego Kodeksu karnego z 1969 r. do odmiennych interpretacji przesłanek orzekania kary łącznej. Z jednej strony akcentowano konieczność literalnej wykładni przepisów o karze łącznej (tzw. interpretacja chronologiczna), z drugiej natomiast wskazywano na potrzebę ich elastycznej wykładni, stwarzając sądowi orzekającemu w przedmiocie wyroku łącznego pole do wyboru między dopuszczalnymi konfiguracjami wyroków podlegających łączeniu (tzw. interpretacja konfiguracyjna).

Dostrzegając występującą rozbieżność w judykaturze Sąd Najwyższy podjął uchwałę z dnia 25 lutego 2005 r. (I KZP 36/04, OSNKW 2005/2/13, Prok.i Pr.-wkł. 2005/7-8/3, OSP 2005/12/149, Wokanda 2005/9/9, Biul.SN 2005/2/23), w której stwierdził, że „zawarty w art. 85 k.k. zwrot: <<zanim zapadł pierwszy wyrok>> odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnego (kolejnych) przestępstwa”, opowiadając się tym samym za pierwszą z przedstawionych koncepcji. Uchwała ta wpisana została do księgi zasad prawnych, a zatem – zgodnie z art. 62 § 1 *a contrario* ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) – wiąże ona niniejszy skład Sądu Najwyższego, który nie znajduje podstaw ku temu, by

wystąpić z zagadnieniem prawnym do pełnego składu izby w celu odstąpienia od powyższej zasady. Przedstawiony pogląd jest dominujący w doktrynie (zob. glosy aprobujące do uchwały D. Kali, *Palestra* 2009/1-2/278-284 oraz J. Warylewskiego, *GSP-Prz. Orz.* 2005/4/69-74; zob. też: A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, teza 1 do art. 85) i należy go respektować także na gruncie rozpoznawanej sprawy.

Aprobując restryktywną egzegezę art. 85 § 1 k.k. trzeba w pierwszej kolejności wskazać na to, że zgodnie z językową wykładnią tego przepisu punktem wyjścia dla określania kar (wyroków), podlegających łączeniu będzie zawsze pierwsze przestępstwo, które chronologicznie nieprzegrodzone wyrokiem dotyczącym tego czynu będzie pozostawać w realnym zbiegu z kolejnym przestępstwem. Należy podkreślić, że realny zbieg przestępstw jest pojęciem odnoszącym się do obiektywnych faktów, niezależnych od sytuacji prawnej skazanego, które sąd orzekający – o ile posiada odpowiednie informacje – obowiązany jest uwzględnić podczas orzekania kary łącznej. W przypadku zaś deficytu tych informacji i późniejszego ujawnienia przestępstwa możliwe jest wydanie wyroku łącznego.

Nie jest natomiast dopuszczalne pomijanie pierwszego chronologicznie przestępstwa i w konsekwencji także pominięcie znaczenia dotyczącego go wyroku, który mógłby podlegać łączeniu z wyrokiem za czyn pozostający z pierwszym przestępstwem w zbiegu, jeżeli wyrok za pierwszy czyn stanowiłby temporalną przeszkodę dla łączenia późniejszych wyroków, choćby nawet ta druga konfiguracja była korzystniejsza dla skazanego. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że chociaż instytucja kary łącznej i wyroku łącznego prowadzą do miarkowania represji karnej, to jednak ze swej istoty nie stanowią mechanizmów, których celem bezpośrednim i priorytetowym jest łagodzenie kar. Pozostawałoby to bowiem w oczywistej sprzeczności z powszechnym poczuciem sprawiedliwości, jako że przy takim założeniu sprawca większej liczby przestępstw byłby niejako „premiowany” za swój kryminalny proceder. Głównym celem wspomnianych instytucji jest łagodzenie nadmiernej represji karnej, której realizacja i tak nie przyniosłaby pożądaných rezultatów z punktu widzenia celów kary i założeń polityki karnej. Z tego też względu wykładnia przepisów o karze łącznej, a w konsekwencji stosowanie instytucji wyroku łącznego, w żadnym razie nie może być uzależnione od tego, który jej rezultat będzie korzystniejszy dla skazanego. Przeciwnie stanowisko, które

zajął Sąd Rejonowy w zaskarżonym wyroku, wskazując wprost na motyw korzystniejszego rozstrzygnięcia dla skazanego, prowadzi do nieuprawnionego odstąpienia od literalnego brzmienia art. 85 § 1 k.k., stanowiąc jego rażąco obrazę.

Z powyższych względów należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy nieprawidłowo połączył kary orzeczone wyrokiem tego Sądu z dnia 7 stycznia 2008 r., sygn. akt XVI K 1224/07 (nr 4), za czyn popełniony w dniu 18 lipca 2007 r. z karami orzeczonymi wyrokiem tego Sądu z dnia 15 maja 2008 r., sygn. akt XI K 201/08 (nr 5), za czyn popełniony w dniu 20 grudnia 2007 r., albowiem wyrok nr 4 powinien zostać połączony w wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 15 listopada 2007 r., sygn. akt XI K 1121/07 (nr 7), za przestępstwo popełnione w dniu 26 lipca 2007 r., jako że to ten czyn pozostawał w realnym zbiegu z przestępstwem stwierdzonym wyrokiem z dnia 7 stycznia 2007 r. (nr 4), a wyrok nr 7 przecinał z kolei bieg realnego zbiegu, uniemożliwiając objęcie tą konstrukcją również czynu stwierdzonego w wyroku nr 5.

Konsekwencją błędnej wykładni art. 85 § 1 k.k. było także niewłaściwe zastosowanie art. 572 k.p.k., skutkujące umorzeniem postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, obejmującym skazanie wyrokiem z dnia 15 listopada 2007 r., sygn. akt XI K 1121/07 (nr 7), zamiast umorzeniem w zakresie połączenia kar orzeczonych wyrokiem z dnia 15 maja 2008 r., sygn. akt XI K 201/08 (nr 5).

Mając na uwadze powyższe należało uchylić zaskarżony wyrok łączny w części dotyczącej połączenia kar orzeczonych wyrokami nr 4 i 5 oraz umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Sąd ten, kierując się zaprezentowanym powyżej zapatrywaniem prawnym co do wykładni art. 85 k.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., powinien ponownie przeanalizować jakie kary, z jakich wyroków, będą podlegały połączeniu oraz w jakim zakresie konieczne będzie umorzenie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, orzeczono jak w wyroku.